

"השחף": צורת היצירה

המחזה של צ'כוב הוא על אהבה, ועל אומללות הדמויות, אבל הוא גם עימות על צורתו הנכונה של התיאטרון. עירא אבנרי מביים את "השחף" כאילו הוא קוסטיה טרפלב, שמחזהו הוא המוקש שיחשוף את התיאטרון של אמו במערומיו

מיכאל הנדלולץ

10 באוקטובר 2013

הבמאי עירא אבנרי וגרעין קבוצת השחקנים שיצרו בשנה שעברה גרסא בימתית מרשימה של "מרי סטיוארט" של שילר בתיאטרון תמונע עושים זאת שוב, עם יצירה קלאסית מאתגרת לא פחות: "השחף" של צ'כוב. מעבר לסיפור הדמויות ואומללותן יש במחזה זה עימות אסתטי על צורת התיאטרון הרצויה, שמהדהד ויכוחים דומים בימינו, בעולם ובישראל.

המחזה נפתח, כידוע, בהצגה בתוך הצגה: קוסטיה, סופר צעיר ושאפתן מציג בפני אמו השחקנית בתיאטרון הממוסד, השמרני והפופולארי של אותם הימים, את התיאטרון כפי שהוא מאמין בו: צורני, מופשט, סמלי. הגרסא הבימתית הזאת של "השחף" נראית כאילו ביים אותה קוסטיה טרפלב. בתמונה הראשונה במחזה מכין קוסטיה את הבמה להצגה שלו. אמצעי התיאטרון החשופים - סולם גבוה, גריד הפנסים בתקרת חלל ההצגה והרצפה השחורה והמרובעת - הופכים לאלה היוצרים גם את הצגת "השחף".

כמה דמויות משניות נחתכו, והטקסטים שלהם הועברו לדמויות אחרות, וכך למשל מאשה, הלובשת שחורים (מיכל ויינברג המעולה ורבת ההבעה, המשמשת גם פועלת במה עמלנית, תוך סיכון גופני לא מבוטל) מנהלת דיאלוגים (במקור עם דמות מחזרה שיהיה בעלה) עם עצמה. אין שחף: מחליפה אותו הגלימה הלבנה של נינה מתוך המחזה של קוסטיה שהוא חותך בסכין, המשמש אותו גם בשני ניסיונות ההתאבדות שלו. הגלימה חוזרת כלבוש של אימום תיאטרוני,

כהדגשה של פוחלציות התיאטרון המקובלת, כנגדה יוצאים גם קוסטיה וגם אבנרי.

בחזית הבמה קוסטיה (בני אלדר), במרכז הבמה דוקטור דורן (יורם יוספסברג) ומשמאל סורין (אבי אוריה)

בתכניה כתוב שזהו "עיבוד לצ'כוב" (להבדיל מביצוע או הפקת המחזה), אך זהו בעיקר עיבוד צורני, בעוד הנאמנות לטקסט רבה, יחסית. ובתוך כל העבודה הצורנית המרשימה הזו, מצליחים שבעת השחקנים ליצור דמויות חיות, אנושיות ומשכנעות, בין אם זה אבי אוריה הוותיק והמנוסה בדמותו העסיסית של סורין, שלא הצליח להגשים את חלומותיו, או גאיה שליטא-כץ הצעירה, המלבבת בתפקיד נינה (אם כי הגייתה את הטקסט, למרות מיקרופון ההגברה האישי משאירה מקום לשיפור, בעיקר במונולוג הגדול במערכה הרביעית).

שירי גולן גדולה מהחיים בדמות ארקדינה השחקנית, עם רעמת השיער הבלונדי, ואת עיקר תשומת הלב מרכזים שני הגברים שבחייה: מצד אחד בני אלדר בתפקיד קוסטיה, כובש בפשטות העניינית במונולוג הראשון, וגם נוגע ללב בכאב אכזבותיו, ולעומתו דודו ניב בתפקיד טריגורין, הסופר המודע לבינוניות שנידון לה, שהפך את המונולוג שבמערכה השנייה למלאכת מחשבת.

מכל האמור לעיל מובן, אני מניח, שיחסי להצגה הזו דומה ליחסו של דוקטור דורן (יורם יוספסברג הנהנה בעליל מן הנונשלנטיות המרוצה מעצמה של הדמות) למחזה של קוסטיה: גם אם לא הכל שכנע אותי בתקפותו, זה מאוד מצא חן בעיני.

"השחף", עיבוד לצ'כוב מאת עירא אבנרי ובבימויו. תרגום וייעוץ ספרותי: הרי גולומב. עיצוב במה ותלבושות: דינה קונסון. עיצוב אור והקרנות: ירון אבולעפיה. עיצוב סאונד: אהוד ויסבורד.